

Pelin idea on se, että on kaksi pelaajaa, jotka haluavat voittaa toisensa. Voitto riippuu pelaajien taidoista ja järkevästä siirroista. Onnella ei ole tässä pelissä osallisuutta, Järvinen toteaa. Peli päättyy silloin, kun vastustaja saa kilpikumppaninsa kuninkaan sellaiseen asemaan, ettei se pysty enää liikumaan laudalla. Peli päättyy myös silloin kun sovittu aika on lopussa.

EM-kisoihin kaksi suomalaista

Ensimmäiset shakin Euroopan mestaruuskisat järjestetään Tanskassa v. 1997. Kaksi parasta kustakin maasta pääsee mukaan. Suomesta ovat ehdolla EM-turnaukseen Raimo Korpela ja Oiva Maksimainen. Seuraavat Pohjoismaiden yhteiset kisat järjestetään Ruotsissa 1998. LT.

Kari Hyötylä keskittyy peliin.

TUNTOSARVI 22. vuosikerta, ISSN 0358-2280

Julkaisija: Suomen Kuurosokeat ry, Uudenmaankatu 28, 00280 Helsinki.
Puhelin (09) 549 5350, tekstipuhelin (09) 5495 3526.

Päätoimittaja: Leena Turunen **Toimittaja:** Raili Karisaari

Toimitusneuvosto: Eero Vartio, Martti Avila, Marja Heinonen, Raili Karisaari, Anita Palo, Marja-Leena Roponen, Eila Särkimäki, Leena Turunen.

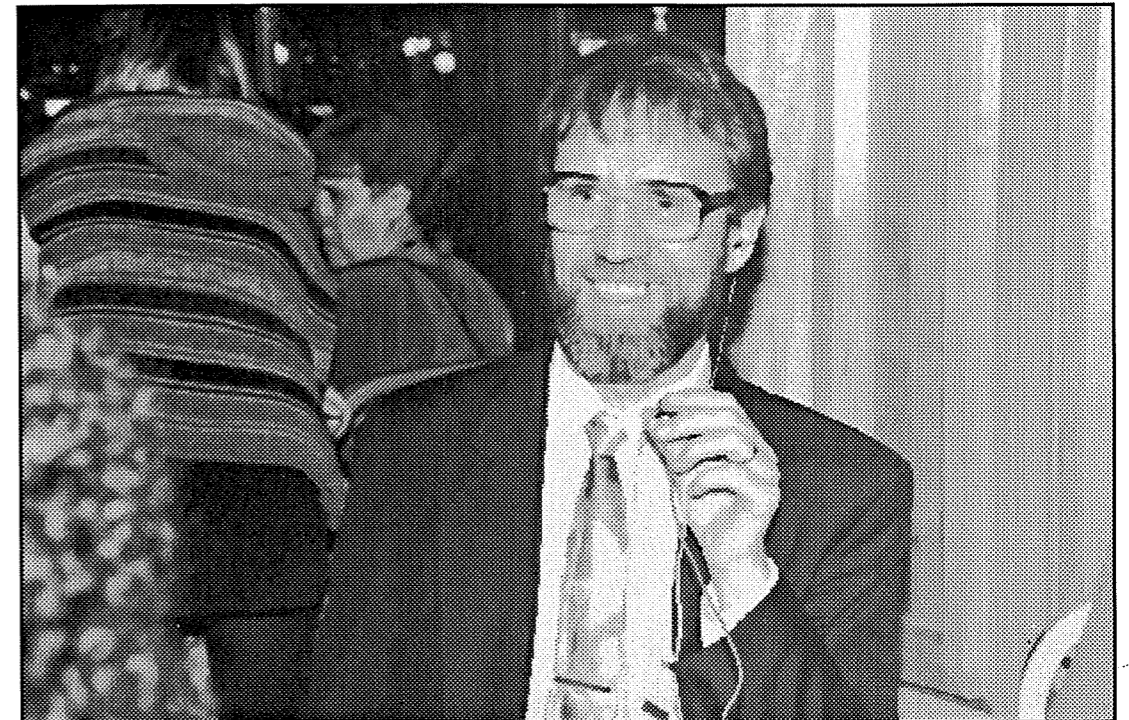
Vuosikerta 150 mk. Lehti ilmestyy 11 kertaa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, hidasäänitteellä, videona sekä ruotsinkielisenä käännöksenä.

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry.

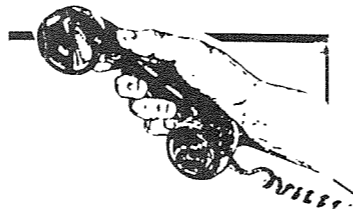
Lokakuu 10/1996

- * **Raimo Korpela sai hopeaa pohjoismaisessa shakkimestaruuskilpailussa. Shakkikilpailuista lisää sivulla 15.**
- * **Tule juhlimaan 25-vuotiasta yhdistystä!**
sivu 4.
- * **150 vuotta kuurojen opetusta**
sivu 6.
- * **Hyvä valaistus auttaa onnistumaan**
sivu 11.

Tässä lehdessä

Soittokierros.....	2
Pääkirjoitus	3
Toteutuvatko hoitotyössä oikeudenmukaisuus ja eettisyys?	
Tule juhlimaan 25-vuotiasta.....	4
Tulkkiopetus kuurosokeiden asiassa.....	5
150 vuotta kuurojen opetusta.....	6
Liisa Kauppinen palkittiin.....	7
Annansilmä-ryhmä toimii Ävikissa.....	8
Tarmo Laht: Kuurosokeustyö Virossa.....	9
Jukka Jokiniemi: Hyvä valaistus luo hyvän toimintaympäristön.....	11
Kysymme lakimieheltä Vastajana Seppo Puukko.....	13
Uutta tietoa yhdistystoiminnasta.....	14
Mestaruuksia ratkottiin Onnelassa.....	15

NKL tukemaan Viron näkövammaisia

Tämänkertainen puhelinhaasteltavamme on Näkövammaisten keskusliiton pääsihteeri **Arvo Karvinen**. – Mitä kansainvälisiä projekteja NKL:llä on tällä hetkellä meneillään?

– Ajankohtaisin projektimme suuntautuu tuonne Suomenlahden taakse. Olemme aloittaneet yhteistyön Viron näkövammaisten kanssa. Projekti, jonka virallinen nimi on **Viron näkövammaisten yhteiskunnallinen ja taloudellinen integraatio**, alkoi lokakuun alussa ja kestää kaksi vuotta. Mukana on NKL:n lisäksi Finlands Svenska Synskadade (FSS).

Työ koostuu neljästä osa-alueesta:
1. Kuntoutustyöntekijöiden kouluttaminen Viron näkövammaisia lapsia, nuoria ja kuulonäkövammaisia varten.

2. Näkövammaisten tiedonhankinnan parantaminen piste- ja äänitetuotantoa kehittämällä.

3. Järjestötaitojen opiskelu ja järjestön kautta vaikuttaminen.

4. Näkövammaisten työllisyyden, työhönkuntoutuksen ja ammattikoulutuksen parantaminen.

EU on myöntänyt projektiin 1,2 miljoonaa markkaa. Järjestöt itse sijoittavat siihen 300.000 markkaa. RK

Toteutuvatko hoitotyössä oikeudenmukaisuus ja eettisyys?

Terveystieteiden tutkimuskeskuksessa säästetään kustannuksia. Tehokkuudesta on monasti tullut keskeinen toimintatapa. Potilaat asetetaan eriarvoiseen asemaan kun valitaan "kiireisimmät ja tärkeimmät tapaukset". Eettisyys ja oikeudenmukaisuus eivät toteudu hoitotyössä. Sairaanhoidajien ongelmia ovat ajan puute, henkilökunnan vähäisyys ja monilta tahoilta tulevat erilaiset odotukset.

Suomen Sairaanhoidajaliiton neuvottelupäivillä pohdittiin aihetta: Miten eettisyys toteutuu hoitotyössä. Jokaisella potilaalla on oikeus arvokkaan kohteluun, itsemäärämiseen ja mahdollisuuteen osallistua itseään koskeviin päätöksiin. Jokaisella potilaalla on myös oikeus kokea oikeudenmukaisuutta sekä toisen ihmisen – esimerkiksi hoitohenkilökunnan – lähimmäisyyttä.

Sairaanhoidajaliiton mukaan huonoimmassa asemassa ovat sellaiset potilaat, jotka eivät itse pysty pitämään puoliaan. Tällaisia ryhmiä ovat lapset, vanhukset, mielenterveyspotilaat, päihteiden käyttäjät, monet vammaiset ja syrjäytyneet. Ongelmat tulevat esille esimerkiksi siten, että potilasta, asiakasta,

kohdellaan kaltoin, hänet unohdetaan ja aiheutetaan potilaan omaisille häntää ja huolta.

Suomen Sairaanhoidajaliitto on laatinut "Sairaanhoidajan eettiset ohjeet", jotta se voisi auttaa sairaanhoidon henkilökuntaa eettisissä ristiriitatilanteissa. Ohjeet auttavat eettisen ja oikeudenmukaisen hoidon toteutumisessa.

Ohjeissa mainitaan mm, että sairaanhoidaja kunnioittaa potilaan itsemäärämisoikeutta ja järjestää potilaalle mahdollisuuksia osallistua omaan hoitoaan koskeviin päätöksiin. Sairaanhoidaja toimii oikeudenmukaisesti. Hän hoitaa jokaista potilasta yhtä hyvin ja kunkin yksilöllisen hoitotarpeen mukaisesti. Sairaanhoidajat valvovat, etteivät oman ammattikunnan jäsenet tai muut potilaan hoitoon osallistuvat toimi potilasta kohtaan epäeettisesti.

Sairaanhoidajaliitto on perustanut syyskuussa 96 toimikunnan, jonka tehtävänä on edistää potilaan oikeuksien toteutumista ja eettisesti hyvää hoitoa. Tähän työhön Suomen Sairaanhoidajaliitto kutsuu vielä syksyn aikana muita terveydenhuollon ammattiryhmiä sekä päättäjiä.

Leena Turunen

Tule juhlimaan 25-vuotiasta

Suomen Kuurosokeat ry täyttää neljännesvuosisadan ja juhlaa vietetään samanaikaisesti järjestön vuosikokoustapahtumien kanssa joulukuun 14.-15. päivinä.

Päivien kokous- ja juhlatapahtumat on sijoitettu Opetustalolle. Kiinteistö Oy Opetustalo sijaitsee Helsingin Itä-Pasilassa, keskeisellä paikalla, Pasilan aseman ja Messukeskuksen välissä. Jos saavut junalla juhla-kaupunkiin, jää pois Pasilan asemalla. Asemalta on lyhyt kävelymatka Opetustalolle, Rautatieläisenkatu 5:een. Opetustalossa toimivat Suomen Liikemiesten kauppaopisto ja ATK-instituutti.

**Hotelli Pasila
toivottaa tervetulleeksi**

Juhlavieraat majoittuvat Hotelli Pasilassa, Maistraatinportti 3, Länsi-Pasila. Opetustalolta on matkaa Hotelli Pasilaan noin yksi kilometri. Matkan voi kävellä tai ajaa raitiovaunulla 7B, jonka pysäkki on Rautatieläisenkadulla, aivan Opetustalon kulmalla. Hotellista pääsee takaisin Opetustalolle raitiovaunulla 7A.

-Hotelli Pasilan henkilökunta toivottaa vieraansa tervetulleiksi, sanoo johtaja Osmo Turunen. Hän on luvannut järjestää henkilökunnalleen ennen kokouspäiviä tilaisuuden, jossa yhdistyksen väki antaa tietoa kuurosokeudesta ja kommunikoinnista. Toivottavasti sormiaakkoskortit kuluvat heidät käsissään!

Osmo Turunen lupasi myös keskustella kanssamme talon valaistuksesta, jotta asuminen olisi mahdollisimman mukavaa.

Kokouksen jälkeen juhlitaan

Sekä syyskokous että yhdistyksen 25-vuotisjuhlat pidetään Opetustalon isossa auditoriossa. Kokous alkaa lauantaina aamukahvin jälkeen klo 9.30. Aamukahvi tarjotaan Opetustalon ravintolassa klo 8.30-9.30. Syyskokouksen ja illta-juhlan välillä on tauko, jonka voi käyttää lepäilemiseen ja juhlaan valmistautumiseen hotellissa.

Juhlan ohjelma alkaa klo 18.30. Mutta jo klo 17.00 seisovat puheenjohtaja ja toiminnanjohtaja juhlapaikalla ottamassa vastaan virallisia onnitteluja. Niihin on varattu aika klo 17-17.30. Muu juhla-kansa voi tulla sitten klo 17.30-18.30. Myös oma väki voi onnitella yhdistystä ja skoolata lasillisen juhlan alkua odottaessaan.

Vastaanoton jälkeen toivottavasti kaikki istuvat paikoillaan Opetustalon auditoriossa, jossa alkaa pääjuhla. Juhlan jälkeen siirrytään ruokasaliin, jossa nautitaan yhteinen juhlaillallinen. Ilta jatkuu tanssin merkeissä.

Sunnuntaina 15.12. jatkuu syyskokous klo 9.30-12.30 isossa auditoriossa. Kokouksen jälkeen on lounas ja lopuksi nautitaan vielä juhlahahvit ennen kotiinlähtöä.
RK-K /LT.

Tulkikoulutus opettaa tulkaamaan kuurosokeille

Viittomakielen tulkit palvelevat kuuroja, kuurosokeita, kuuroutuneita, huonokuuloisia ja kuulevia asiakkaita. Vuodesta 1988 lähtien tulkkitutkinto on ollut kolmivuotinen, 120 opintoviikkoa (yksi opintoviikko on 40 tuntia). Tulkikoulutus antaa kaikki tulkkille välttämättömät perustiedot ja -taidot.

Kolmannen vuoden aikana opiskelijoilla on mahdollisuus valita syventäviä opintoja. Opiskelija voi valita kuurosokeille tulkkauksen,

viittomakielen, viittomakielen opetuksen ja kuuroutuneille tulkkauksen. Syventävät opinnot antavat varmuutta työtilanteisiin.

Syventäviä opintoja valitaan yleensä 20 opintoviikkoa. Tänä vuonna Kuopion opiskelijoista kahdeksan tulkkio opiskelijaa valitsi viisi opintoviikkoa kuurosokeille tulkkausta ja viisi opiskelijaa peräti 10 opintoviikkoa. Näin siis opiskelijat haluavat syventävien opintoviikkojen aikana perehtyä kuurosokeiden kanssa työntekelyyn.

Kaikilla valmistuvilla tulkeilla on taitoa tulkata eri tavoin asiakkailleen. Kuurosokeille tulkkauksen syventävät opinnot valinnut opiskelija saa kolmannen vuoden aikana kokemusta ja tietoa kuurosokeille tulkkauksesta. Jokainen uusi tulkki tarvitsee paljon työkokemusta, jotta hänestä kehittyisi hyvä tulkki.

Tulkikoulutuksessa haluamme saada terveisiä Teiltä, tulkin käyttäjiltä. Siten osaamme ohjata tulkkia ja palveluita oikeaan suuntaan.

**Minttu Laine
Viittomakielentulkki
Kouluttajan sijainen
Pohjois-Savon Kansanopisto
70800 Kuopio
puhelin/tekstipuh.(017) 3611 334**

150 vuotta kuurojen opetusta

Tänä syksynä on kulunut 150 vuotta kuurojen opetuksen alkamisesta maassamme. Ensimmäinen kuurojen koulu aloitti toimintansa Porvoossa syksyllä 1846. Juhlapäivän kunniaksi järjestettiin juhlaseminaari Helsingissä, Valkeassa talossa 21.–22. päivinä syyskuuta. Seminaarin järjestivät Opetushallitus, Kuurojen Liitto ja Kuulovammaisten Lasten Vanhempain Liitto.

Ensimmäiset kuurojenkoulut syntyivät Euroopassa 1700-luvun lopulla. Niistä tärkeimpinä pidettiin Pariisin ja Leipzigin kouluja. Ranskassa kuuroja opetettiin viittomakielellä, mutta Saksassa puheen avulla. Leipzigin opetusmenetelmää kutsuttiin saksalaiseksi metodiksi tai puhemetodiksi.

Suomen ja tiettävästi Pohjoismaiden ensimmäinen kuurojen opettaja oli Abraham Argillander, joka 1760-luvulla opetti kuuroa sukulaispoikaansa ja myös muita kuuroja. Hän oli saanut tietoja Euroopan kuurojen opetuksen periaatteista ja oli itse puheeseen perustuvan opetusmenetelmän kannalla.

Pohjoismaihin 1800-luvun alussa perustetut kuurojenkoulut ottivat

eniten mallia ranskalaisesta opetusmenetelmästä, eli viittomakieleen perustuvasta menetelmästä. Tukholmassa opiskeli 1800-luvulla muutamia kuuroja, joista tunnetuin on porvoolainen Carl Oskar Malm. Hän aloitti kuurojen opetustyön Suomessa 1846 ensin kahden kuuron pojan yksityisopettajana.

Vähän myöhemmin hän avasi kotikaupunkiinsa Porvooseen yksityisen kuurojenkoulun, jossa oli mahdollisuutta saada opetusta "lukemisessa, kirjoittamisessa, laskemisessa, uskonnossa ja tieteellisissä aineissa." Koulun opetuskielenä oli ranskalaisen menetelmän mukaan viittomakieli.

Monet tunnetut porvoolaiset, kuten runoilija J.L. Runeberg, auttoivat ja tukivat koulua. Päämäärä oli valtion tuella toimivan koulun perustaminen Suomeen. Vihdoin tammikuussa 1860 avattiin Turun kuurojenkoulu. Sen tehtävä oli antaa kuuroille kansansivistyksen mukaisia tietoja ja taitoja. Myös ammattitaidon hankkimista pidettiin arvossa ja senvuoksi koulunkäyntiin liittyi työharjoittelua.

Myös Porvoon koulu pääsi valtionavun piiriin 1863. Maahamme syntyi lisäksi muita kouluja mm. Kuopioon ja Pietarsaareen. Näissä

kouluissa oli opetuskielenä viittomakieli ja opettajina myös kuuroja opettajia.

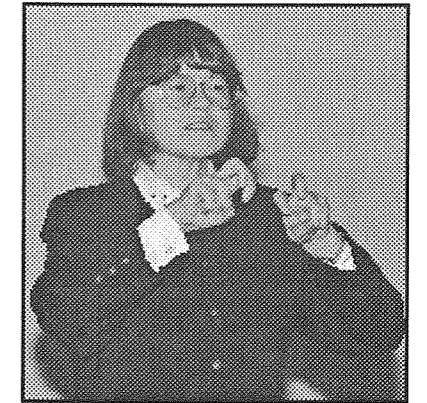
Suomessa puhemetodi otettiin käyttöön ensimmäisen kerran 1874 Kuopion kuurojenkoulussa ja siitä tuli vallitseva opetusmenetelmä kaikkialla Euroopassa 1900-luvun vaihteen tienoilla. Tämä merkitsi samalla sitä, että kuurojen opettajien oli jätettävä työnsä ja että viittomakieli syrjäytyi kuurojen opetuksesta vuosikymmeniksi.

Mutta viittomakieltä ei kokonaan unohdettu. –Carl Malmin oppilas David Hirn oli opettajana Turun kuurojenkoulussa ja huolestui viittomakielen asemasta. Hän kuvasi viittomia sanakirjaa varten, jotta kieli voitaisiin säilyttää puhemetodista huolimatta, kertoo Markku Jokinen Albertin koulusta Helsingistä.

–Viittomakielen säilymisen kannalta oli myös tärkeää, että oppilaat viittoivat salaa välitunneilla sekä vapaa-aikanaan, Jokinen sanoo.

Paluu takaisin viittomakieleen alkoi oikeastaan vasta 70-luvulla. 80-luvulla on alettu vakavasti miettiä kaksikielisyyttä kuurojen opetuksessa. –Kielikysymyksiä ei vielä ole saatettu loppuun, puuttuu oppimateriaalia, eivätkä opettajat aina hallitse kaksikielisen opetuksen menetelmiä, Markku Jokinen kertoo. Viittomakieli on hankkinut hyväksyntää asteittain, mutta virallista opetuskielen asemaa sillä ei ole. Opetusministeriön työryhmä on

valmistellut lakiesitystä, jonka mukaan viittomakieli saisi virallisesti opetuskielen aseman.LT.
Lähde: Kuurojenopetuksen varhaisvaiheet Suomessa, Kuurojen Liitto.

Liisa Kauppinen palkittiin

Ensimmäinen C.O.Malmin palkinto on myönnetty Kuurojen Liiton toiminnanjohtajalle, Liisa Kauppiselle.

– Ajatus palkinnon jakamisesta on lähtenyt liikkeelle Kuurojen kulttuurikeskuksesta ja se jaettiin nyt ensimmäisen kerran. C.O. Malmin palkintoa ei jaeta säännöllisesti vuosittain, vaan se jaetaan tarpeen mukaan, erityisansioista, kertoo tiedottaja Antti Mäkipää Kuurojen Liitosta.

Toiminnanjohtaja Liisa Kauppiselle palkinto myönnettiin erittäin ansiokkaasta työstä viittomakielen, kuurojen opetuksen sekä kuurojen aseman parantamiseksi. Palkinto on nimetty kuurojen opetuksen uranuurtajan, Carl Oskar Malmin mukaan.LT.

Åvikin kuurosokeille oma Annansilmäryhmä

Kuurojenkoti Åvikissa on vuosi sitten aloittanut kuurosokeiden ryhmätoiminta. Ryhmän nimi, Annansilmä, syntyi ideakilpailun tuloksena. Ryhmään kuuluu kuusi kuurosokeaa ja neljä kuuroa. Ryhmässä on myös kolme työntekijää, jotka vuorotellen toimivat aamu- ja iltavuoroissa.

Ryhmätyö-idea sai myös aikaan uusia järjestelyjä asumisessa: nyt kaikki kuurosokeat asuvat samassa siivessä, saman käytävän varrella. Ryhmätoiminta on uutta, eikä vanhoja malleja ollut. Ryhmän työntekijät sentään ovat saaneet koulutusta NUDissa, Tanskassa.

-Toiminnan alkaessa päätettiin lähteä liikkeelle perusasioista, eli asukkaiden omista tärkeistä asioista. Näitä ovat esimerkiksi ruokailuun, hygieniaan ja asioimiseen liittyvät taidot, ohjaaja Aila Nukki kertoo. -Normaalisti tuollaiset asiat ovat itsestään selviä, jokapäiväisiä asioita, mutta monille kuurosokeille asukkaille ne saattavat tuottaa suuriakin vaikeuksia. Näin esimerkiksi silloin, jos asukkaalla on takana vuosien asuminen laitoksessa ennen Åvikiin tuloa.

Omatoimisuuden oppitunteja

Annansilmä-ryhmän toiminta alkoi omatoimisuuden opinnoilla. Ohjelmassa oli itsensä hoitamista, ruokailua, vaatehuoltoa, kodinhoitoa, siivousta ja kunnostusta. Työntekijät sisustivat asukkaiden apuna ja kävivät ostoksilla. Yhdessä ostettiin verhoja, huonekaluja ja muuta tarpeellista.

Joskus ostosvalintoja pohtiessa tuli valintaongelmia, kuten erään asukkaan nojatuoliostoksilla. -Koeistimme kolme tuolia ja lopulta vihreä väri ratkaisi, Aila Nukki kertoo.

Vuoden kokemukset

-Vuodessa on menty eteenpäin. Ryhmäläiset hoitavat kotinsa ja itsensä yksin tai työntekijöiden avustamana. He ruokailevat Åvikin omassa ruokasalissa, omassa kuurosokeiden pöydässään, lähes itsenäisesti ja tekevät arkiaskareita yhdessä muiden asukkaiden kanssa. Me kutsumme sitä työtoiminnaksi ja asukkaat saavat työstään työtoimintarahaa.

Työtoimintaa on mm. pyykkipäivän vaatehuolto ja ryhmän kahvihetket tiskauksineen. Jotkut ryhmäläiset käyvät auttamassa ison ruokalan

Piirakkaleipurit Alli Isoaho ja Riitta Heiskanen. Marja-Liisa Karjalainen näyttää mallia.

keittiössä. Kerran viikossa askarrellaan ja kaksi kertaa viikossa on sauna uunteineen. Virkistystoimintaa on se, että ryhmäläiset käyvät haistelemassa elämänmenoa myös kodin ulkopuolella. Katsellaan paikkoja, käydään ostoksilla, parturissa tai jalkahoidossa.

Innolla mukana

Annansilmä-ryhmäläiset ovat olleet mukana omien kykyjensä ja halujensa mukaan. Aktiivinen toiminta ehkäisee passivoitumista ja lisää oman elämän hallintaa. Oman osaaminen arvostaminen, tyytyväisyys elämään ja onnistumisen ilo näkyvät. Turvallisuuden tunne näkyy asukkaissa rauhallisuutena ja luottavaisuutena, kun he saavat toimia omilla ehdoillaan. AN/LT

Kuurosokeustyö Virossa

Miten Viron kuurosokeustyö on kehittynyt? Millaista on elää kuurosokeana Virossa?

Tarmo Laht on virolainen kuurosokea. Hän asuu tällä hetkellä Suomessa, Tampereella, ja on naimisissa suomalaisen kuurosokean kanssa. Kuurosokeiden Eurooppa-konferenssissa Espoossa hän kertoi Viron kuurosokeustyön kehittymisestä ja siitä, miten hän itse on tutustunut kuurosokeustyöhön.

Viron kuurosokeustyö on lähtenyt varsinaisesti käyntiin toukokuussa 1994, jolloin perustettiin Viron Kuurosokeiden tukiliitto. Myös Tarmo Laht liittyi sen jäseneksi. Ensimmäisen kosketuksen kuurosokeiden parissa tehtävään työhön hän sai Baltian maiden konferenssissa, jonka NUD järjesti Latviassa loka-kuussa 1994. Siellä hän tapasi kuurosokeita muista Baltian maista, pohjoismaisia kuurosokeusjärjestöjen työntekijöitä ja tutustui suomalaisiin konferenssivieraisiin. Suomi oli juuri valittu Viron yhteistyökumppaniksi kehittämään kuurosokeiden parissa tehtävää työtä Virossa.

Suomalaiset esittivät virolaisille kutsun tulla vierailulle Suomeen tutustumaan suomalaisiin palveluihin ja oman järjestön toimintaan. Vierailu toteutui jo marraskuussa 1994. Ryhmä virolaisia, Tarmo Laht heidän joukossaan, sai tutustua muun muassa lasten kuntoutukseen Jyväskylässä sekä alueelliseen kuurosokeustyöhön Tampereella. Virolaiset saivat paljon tietoa kuurosokeille järjestetyistä palveluista ja tulkkitoiminnasta Suomessa.

Kun ryhmä palasi Viroon, heidän ensimmäinen tehtävänsä oli etsiä kuurosokeita henkilöitä Virossa. Kuurosokeiden tukiliiton ja Sokeiden liiton jäsenrekisterissä on tällä hetkellä yhteensä 25 kuurosokeaa. Monille kuurosokeus on niin ahdistava asia, että he eivät halua liittyä kuurosokeiden tukiliittoon. He haluavat olla mukana Kuurojen liiton toiminnassa ja sen jäseninä. Kuurojen liitto ei kuitenkaan rahavaikeuksien vuoksi pysty tarjoamaan tarpeellisia palveluita kuurosokeille.

Millaista on olla kuurosokeana Virossa?

Tarmo Laht kertoo, että yhteiskunta tarjoaa viittomakielen tulkkipalvelua yhden tunnin kuukaudessa. Jos kuurosokea opiskelee tai joutuu esimerkiksi oikeuteen, hänellä on oikeus saada lisää tulkkitunteja.

Kuljetuspalvelua ei ole järjestetty, mutta vammaisilla on oikeus kulkea ilmaiseksi busseissa ja junissa. Laivamatkoista he saavat 50 prosentin alennuksen.

Osa kuurosokeista on työssä tai opiskelee, mutta suurin osa on työttömänä. Työttömyyskorvausta ei Virossa tunneta. Kuurosokeat, jotka ovat työttömiä, saavat sosiaalisen etuna 740 kruunun suuruisen eläkkeen, joka riittää ruokaan ja vuokraan.

Apuvälineitä on saatavilla melko hyvin, mutta kaikilla kuurosokeilla ei ole niistä tietoa eikä rahaa maksaa omavastuusuutta.

Kuurosokeat haluaisivat myös saada kunnollisia asuntoja, ehkä palvelutalon tai ainakin kokoontumispaikan, jossa he voisivat tavata toinen toisiaan.

Lähde: Konferenssijulkaisu

Linnut

*Linnut, joko aikanne lähteä on,
nytkö jo pilvi peitti auringon?
Tahtoisin yksi olla teistä,
vapautua tuskasta tästä.*

*Muuttolinnun tavoin
mulle, oi, siivet anna.
Tuolla taivas on avoin,
minut matkalle kann.*

*Ritva Soinisen
kirjasta "Jalokivisydän"*

Hyvä valaistus luo hyvän toimintaympäristön

Teksti: Jukka Jokiniemi

Hyvässä toimintaympäristössä vammaisen voi selviytyä hyvin itsenäisesti – aivan kuin vammaa ei olisikaan. Huono ympäristö vammauttaa ihmisen ja tekee henkilöstä toimintakyvyttömän ja toisista ihmisistä riippuvaisen.

Selkeän ympäristön tunnusmerkkejä ovat hyvän värityksen lisäksi hyvä valaistus. Jos ympäristöstä puuttuvat värierot eli kontrastit, ei hyvälläkään valaistuksella voida parantaa itsenäistä selviytymistä. Kotiympäristössä saattaa olla paljon värieroja, mutta ne eivät useinkaan tue tärkeiden asioiden hahmottamista. Toisinaan on käytetty liikaa tummia värejä, jolloin tehokaskaan valaistus ei tunnu riittävän.

Kuulonäkövammaisella valaistuksen merkitys korostuu, koska normaalien kotitöiden lisäksi myös kommunikointi on kiinni valaistuksesta. Siksi on erityisen tärkeää, että valaistuksen suunnittelijalla on riittävä ammattitaito.

Hyvä valaistus

Hyvä valaistus voi olla hyvin yksilöllinen näkövammasta riippuen. Aikaisemmin ajateltiin, että valais-

tus on hyvä, jos se sopii näkövammaiselle. Kodinomaisuus kärsi ja muut, esim. normaalisti näkevät perheenjäsenet, saivat tyytyä ulkopuolelta annettuihin ratkaisuihin.

Nykyisin on olemassa paljon kodikkaita valaisimia, jotka sopivat hyvin näkövammaisten käyttöön. Kodinomaisuus tarkoittaa myös sitä, että valaistus on eri tyylinen eri tiloissa. Joissain tiloissa käytetään ns. suoraa valaistusta, jolloin valo tulee suoraan valaisimesta alas.

Olohuoneissa ja makuuhuoneissa voidaan käyttää epäsuoraa valaistusta, jolloin valo heijastetaan katon tai seinien kautta ilman häikäisyongelmaa.

Esimerkkejä eri tilojen valaistuksesta

Eteisessä voidaan käyttää jopa toimistoon tarkoitettuja valaisimia tai nk. kotiloistevalaisimia. Vaa-tenaulakot on valaistava hyvin ja peilin päällä tarvitaan myös valoa.

Keittiössä hyvä työtasovalaistus on tärkeää. Valaisimet tulisi asentaa kaappien pohjaan ja edessä pitää olla valolista. Yläkaapeille valoa antaa parhaiten kattoon sijoitettu kotiloistevalaisin tai suoraan kaapeille valoa heijastava valaisin.

Ruokapöydän päälle voidaan ripustaa kodikas valaisin, jossa on hyvä häikäisy suojaus.

Pesuhuoneessa pitäisi olla kaksi valaisinta: kattoon yleisvalo ja peilin päälle toinen valaisin, jotta kasvot näkyvät peilistä ilman varjoja. Pesuhuoneissa, joissa tehdään myös vaatehuoltoa, on loisteputkien oltava erityisen hyvin värinotavia, jotta esimerkiksi sukat löytävät parinsa.

Makuuhuoneissa tarvitaan valoa vaatekaapeille. Sängyn pätyyn on hyvä laittaa häikäisemätön valaisin, jonka voi sytyttää suoraan sängystä. Jos sängyn päälle sijoitetaan suoraa valoa antava valaisin, tulee siitä häikäisyä sängyssä oltaessa. Työpöydän päälle sopii parhaiten ripustettava loisteputkivalaisin, joka heijastaa valoa myös kattoon ja työpöydälle. Työtilassa on erityisen tärkeää se, että valaistus ei näy tekstipuhelimen, lukutelevision tai tietokoneen kuvaruudulta. Työtilassa toimii parhaiten valaisin, jossa alaspäin tuleva valo voidaan sammuttaa.

Olohuoneessa kodinomaisuus on erityisen tärkeää. Tunnelma menee helposti pilalle väärällä valaistuksella. Verholautavalot oikein asennettuina helpottavat tilan hahmottamista ja antavat samalla valoa viherkasveille. Television katseluun antavat miellyttävimmän valon jalkavalaisimet, jotka heijastavat epäsuoraa valoa katon kautta.

Tällöin lamput eivät loista kuvaruudusta.

Kirjahyllyt tai seinillä olevat taulut voidaan valaista sellaisilla valaisimilla, jotka antavat valoa suoraan sivuille.

Esimerkkinä keskustoimisto

Erilaisia ratkaisuja voi suunnittelun pohjaksi käydä katsomassa Kuurosokeiden keskustoimiston tiloissa Uudenmaankadulla sekä Retinitisyhdistyksessä, joihin olen suunnitellut valaistuksen. Monet siellä olevat valaistusratkaisut toimivat myös kotiympäristössä.

Ritva Soininen palkittiin

Ritva Soininen on osallistunut kirjanäyttelyyn, joka järjestettiin Pääatalo-instituutissa Taivalkoskella. Näyttelyssä oli mukana sata kirjailijaa, joista esiluvun jälkeen pääsi finaaliin 20, Ritva heidän joukossaan.

Ritva Soiniselle myönnettiin kunniakirja tunnustukseksi hänen kirjallisista ansioistaan.

Kysymme lakimieheltä

Kysyjä asuu kahdeksan asunto-osakkeen rivitalossa, missä neljään huoneustoon taloyhtiö on asennuttanut huippuimurit. Asunnoissa oli kosteuden aiheuttamia ongelmia, joita on myös kysyjän asunnossa. Huippuimuria ei ole asennettu kysyjän asuntoon, vaikka isännöitsijä näin oli luvannut.

Kysyjä tiedustelee, millä tavalla asiaan voisi saada korjauksen. Miten mahdollista oikeudenkäyntiä varten voi saada maksuttoman oikeudenkäynnin?

Sellaista säädöstä, jonka perusteella taloyhtiö olisi velvollinen asentamaan huippuimurin kysyjän asuntoon, ei ole olemassa. Kysyjän kirjeestä käy kuitenkin ilmi, että huippuimurien asentamisesta aiheutuneet kustannukset peritään yhtiövastikkeena kaikilta osakkeenomistajilta.

Asunto-osakeyhtiölaki sanoo, että myös tämänkaltainen lisälaitteiden asentaminen on asunnon perusparannustyötä ja sen kustannukset voi periä yhtiövastikkeena. Yhtiövastikkeella ei voida kattaa sellaista perusparannusta, joka toteutetaan vain joidenkin osakkeenomistajien huoneustoissa. Asunto-osakeyhtiölain 46 pykälässä on kielletty tekemästä yhtiökokouk-

sessä sellaista päätöstä, joka tuottaa osakkeenomistajalle epäoikeutettua etua toisen osakkeenomistajan kustannuksella. Pääsääntö on, että kaikkia osakkeenomistajia pitää kohdella yhdenvertaisesti. Kysymyksestä ei ilmene, onko päätös huippuimurin asentamisesta tehty yhtiökokouksessa vai onko se yhtiön hallituksen tai mahdollisesti isännöitsijän tekemä. Hallitus tai isännöitsijä ovat vastuussa siitä, etteivät ne laita täytäntöön asunto-osakeyhtiölain vastaisia päätöksiä.

Kysyjän kannattaisi tehdä esitys seuraavaan yhtiökokoukseen, jossa hän vaatii, että huippuimuri asennetaan kaikkiin asuntoihin tai että jo asennetuista huippuimureista aiheutuneet kustannukset peritään yksinomaan niiltä osakkeenomistajilta, jotka huippuimureista hyötyvät. Vasta yhtiökokouksen päätöksen jälkeen jää ratkaistavaksi, onko tarvetta yhtiökokouksen päätöksen moittimiseen tai mahdolliseen vahingonkorvaus-oikeudenkäyntiin.

Maksuton oikeudenkäynti riippuu tuloista ja varoista. Tulorajat ovat sangen alhaisia. Kotivakuutukseen sisältyy oikeusturvaetu, joka usein korvaa oikeudenkäyntikustannuksia.

Seppo Puukko

Uutta tietoa yhdistystoiminnasta

Lea Lihavainen: **Yhdistys toimii**
Riikonen-Siisiäinen: **Yhdistys 2 000**

Ihmisen henkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin kuuluu mahdollisuus osallistua toimintoihin, jotka kehittävät elämänlaatua ja yhteiskuntaa. On tärkeää, että meillä jokaisella on mahdollisuus kokoontua yhteen joko harrastuksen, itsensä kehittämisen, vapaaehtoistoiminnan, kulttuurin tai edunvalvonnan merkeissä.

Kun ihmiset kokoontuvat yhteen, he nimittävät toimintaansa yhdistystoiminnaksi, mutta usein puhutaan myös kerhoista, seuroista ja toimintaryhmistä.

Yhdistys on Suomen hallitusmuodon ja lakien antama yleisnimike. Yhdistyksiä koskevat ohjeet helpottavat asioiden hoitoa myös vapaasti muodostetuissa ryhmissä. Pelkkä innostus ja aatteen palo eivät riitä vaikka kyse on vapaasti organisoidusta ryhmästä. Niiden lisäksi lisäksi tarvitaan suunnitelmallisuutta, työnjakoa, kohtaamispaikkoja, aloitteellista toimintaa ja hyviä ihmisiä. Asiastaan innostuneet vetäjät ja luottamushenkilöt saavat uusia jäseniä mukaan.

Suomen Kuurosokeat ry järjestää kurssseja ja opintopäiviä omien kerhojensa toimihenkilöille. Mutta yhdistystoimintaa voi opiskella myös itse. Opintotoiminnan Keskusliiton julkaisemat uudet kirjat antavat yhdistystoiminnasta hyvää ja selkeää tietoa.

Lea Lihavaisen toimittama **Yhdistys toimii** kertoo, miten yhdistys perustetaan, mitkä ovat puheenjohtajan ja sihteerin tehtävät, miten toimintaa suunnitellaan ja miten ideat toteutetaan. Kirja auttaa sekä aloittelevaa että pidempään toimintaa yhdistystä.

Kirjan kirjoittajina on useita yhdistystoiminnan ammattilaisia.

Kirjan hinta on 148 mk, 110 sivua.

Yhdistys 2000 -kirja haluaa selvittää, miksi niin usein keskustellaan yhdistystoiminnan kriisistä. On väitetty, että yhdistystoiminta ei kiinnosta nykyihmistä. Toisaalta on etenkin Keski-Euroopassa alettu kiinnittää yhä enemmän huomiota vapaaehtoiseen kansalaistoimintaan: myönnetään sen aikaansaannokset monilla aloilla.

Kirja selvittää myös, mitä yhdistystoiminta merkitsee yhteiskunnalle ja sen jäsenille. Tavoitteena on löytää vastaus kysymykseen: mihin yhdistystoimintaa tarvitaan. Yhdistys 2000 kirjan ovat toimittaneet Virve Riikonen ja Martti Siisiäinen. Sen hinta on 120 mk, sivumäärä 100. LT.

Mestaruuksia ratkottiin Onnelassa Raimo Korpelalle hopeaa

Kuurosokeiden shakin pohjoismaiset mestaruuskilpailut käytiin Tuusulan Onnelassa syyskuun 26.–29. päivinä. Mukana oli 16 kilpailijaa Pohjoismaista. Suomen Raimo Korpela sai hopeasijan ja rikkoi näin tanskalaisen voittoisan rintaman. Voiton vei Tanskan Borje Clausen ja pronssille tuli edellisen turnauksen voittaja Carsten Thorup.

– Parhaat pelaajat tulevat Tanskasta, Raimo Korpela sanoi turnauksen väliajalla. Carsten Thorup on voittanut pohjoismaisen mestaruuden jo kolme kertaa ja Borje Clausen myös jo kerran aikaisemmin.

– Shakki on paras peli maailmassa, Raimo Korpela hehkuttaa. – Mitään erityistä shakkilahjakkuutta ei tarvita. Tosin ne, jotka pelaavat, ovat kyllä aika älykkäitä, Raimo sanoo nauraen. Hänen mielestään looginen ajattelu ja pitkäjänteisyys ovat shakin pelaajan tunnusmerkkejä. Raimo Korpelalle tärkeitä asioita ovat myös shakin kautta hankitut hyvät ystävyys-suhteet. Pelin aikana ei tietenkään keskustella, mutta

väliajalla vaihdetaan innokkaasti kuulumisia, suunnitellaan yhteisiä pelejä ja kilpailumatkoja.

Ruotsalainen Malte Jönsson on samaa mieltä. Hänen mielestään ei ole erityistä shakinpelaajatyyppeä. – Aktiivisuutta ja kilpailuintoa tietysti pitää olla. On kestettävä myös tappioita. Tauoilla istutaan, huilataan ja yritetään unohtaa edellinen peli, menipä se hyvin tai huonosti, Malte toteaa. Myös hänelle on tärkeää tavata muita samanhenkisiä ihmisiä. – Shakki on peli, jossa ei välttämättä tarvita näköä tai kuuloa, hän lisää.

Luovuus eduksi

– Shakki vaatii luovaa kykyä ja kehittää matemaattista ajattelua, sanoo Onnelan turnausjohtaja Arne Järvinen, jolla itsellään on takana 40 vuoden shakkiharrastus. Shakki on eräänlainen sotapeli, jossa vastakkain "sotivat" kahdet nappulat. Pelinappuloiden sotaisat nimet kertovat jotakin pelin ideasta. Kuningas, kuningatar, lähetti, ratso, torni ja kahdeksan sotamiestä.